

AGRI
ANALYSE

Ruralis
UTREDNING

Eksportsatsing i
norsk jordbruk?

Bjørn Eidem og
Hanne Eldby

Rapport 1–2019

Problemstillinger knyttet til eksport av norske jordbruksprodukter

Ruralis

Diskusjonen knyttet til eksport av norsk mat er var aktuelt nylig, etter at Solberg-regjeringa satte spørsmålet høyere på dagsordenen, og den WTO-bestemte utfasingen av eksportsubsidier gjennomføres.

- Oktober 2013. Regjeringa, utgått fra Høyre og Fremskrittspartiet, ble utnevnt i Statsråd.
- Januar 2014. Regjeringa offentliggjør at den ville utarbeide en strategi for økt eksport av jordbruksprodukter fra Norge.
- Januar 2015. Eksportstrategien blir offentliggjort.
- Juni 2015. Møte i det nyopprettede Kontaktrådet for eksport av jordbruksprodukter.
- Januar 2017. Regjeringa blir utvidet med Venstre. Pelsdyreksporten på ca en halv mrd nok skal avvikles.
- Juni 2018. Venstres næringspolitiske talsmann går i en kronikk inn for å satse sterkere på å øke landbrukets eksport.
- Januar 2019. Interpellasjon. Landbruksministeren gir halvhjertet støtte til egen strategi og Venstre står uten støtte.

- Desember 2015. WTO vedtar full utfasing av eksportsubsidier (besluttet utfaset av regjeringa i forkant av vedtaket).
- Desember 2019. Siste subsidierte eksport av Jarlsberg. Dermed er kumelk fra ca nesten 750 bruk borte (2015-tall).

Tiltakene i LMDs strategi for økt norsk eksport

1. Kartlegge markeder og *vurdere å bidra økonomisk* til markedsføring
2. Vurdere å *sette av midler* til markedsføring, f.ex. salgsmesser
3. A. Mer fart i arbeidet med godkjenning av veterinær og plantehelsestatus. Arbeide for at «det settes av *tilstrekkelig ressurser* til dette arbeidet.»
B. Basere norske krav om *tollreduksjoner i handelsforhandlinger* på en vurdering av konkrete eksportinteresser i samarbeid med industrien.
4. Få flere produkter i ordningene med beskyttede betegnelser, spesielt volumprodukter som kan ha et eksportpotensial.
5. Kontaktråd med næringslivet for eksport. (Juni 2016)

Hva skriver Innovasjon Norge?

Innovasjon Norge går langt i å avvise at det er realistiske muligheter for å utvikle økt volumeksport med basis i norske jordbruksprodukter.

Innovasjon Norge åpner imidlertid for at det kan være interessante muligheter for økt eksport av nisjeprodukter i noen markeder. Men også for nisjemarkededseksport understreker Innovasjon Norge at det er krevende, og forutsetter økonomisk ryggrad, langsiktighet, kompetanse og lokal businessforståelse.

Vi legger også merke til at Innovasjon Norge, *under forutsetning av normale handelsrelasjoner*, utpeker Russland og Kina som de mest interessante landene for økt eksport av norske jordbruksprodukter.

Venstre og FrP: Nye volumprodukter

Venstres talsmann:

«... Et voksende Asia med stadig større etterspørsel for høykvalitative matprodukter er en åpenbar destinasjon for norske landbruksprodukter»

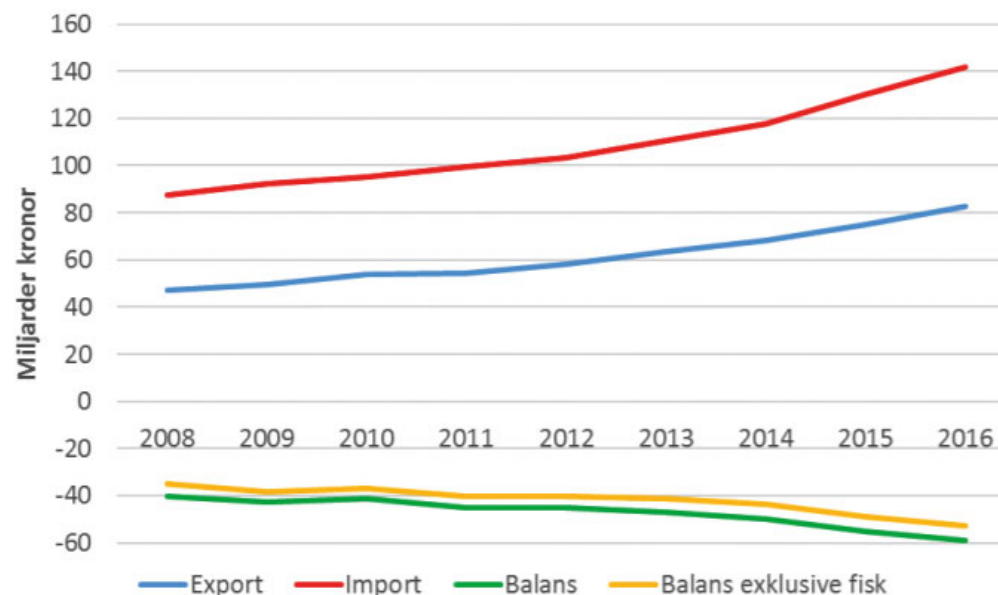
Penger?

Lovnaden om midler i «eksportstrategien» er generell og uforpliktende, det sies ingen ting om hvor pengene evt skulle tas fra.

I og med at strategien er LMDs, og ikke drøftet med Finansdepartementet eller forankret i en regjeringsbeslutning, kan vi gå ut fra at *friske midler* til eksportformål formålet vil være *utelukket*.

Under Erna Solberg har myndighetene stort sett ikke fulgt opp sitt eget forslag til eksportstrategi, og de synes ikke det er så farlig!

Andre lands
erfaringer
med å satse
på eksport –
Sverige!

Sveits?
Island

Norsk jordbrukseksport, verdi?

EXPORTVERDI (mill nok)	Gjennomsnitt 2015-17	Gj.sn. MRX 2015-17	Forklaring	Rangering
02 kjøtt	201,0	9 %		5
04 melk, meieriprodukt, egg oa	763,7	36 %	ost	1
07 poteter og grønnsaker	16,1	1 %		
08 frukt og bær	57,0	3 %		6
10 korn	4,1	0 %		
05 animalske produkter ellers	299,3	14 %	sæd/lever	3
16 kjøttprodukter	39,3	2 %	pølse/skinke	8
41 rå huder og skinn	266,0	12 %	storfehuder	4
43 pelskinn og varer derav	442,0	21 %	pels	2
51 ull og dyrehår, gam	51,3	2 %	ull	7
Sum landbrukspolitisk mest relevante eksport (mrX)	2139,9	100 %		

Fire store eksportsuksesser?

Det er tre historisk store suksesshistorier i moderne norsk eksport av jordbruk- og husdyrprodukter, og en fjerde som er i potensiell emning:

- 1) Jarlsbergeksporten (behandlet i rapporten; 7% av melkeproduksjonen),
- 2) Pelsdyreksporten
- 3) Eksporten av gener fra norsk svin og storfé
- 4) Fenalår fra Norge pluss evt noen andre nisjeprodukter i verdensklasse (behandlet i rapporten)

Fenalår fra Norge

Fenalår i Norge:

Tind marinert fenalår kr 64,90 (80 g) **Kr 811,-** pr kg.
Gilde tradisjonelt fenalår kr 64,90 (100 g) **Kr 649,-** pr kg.

Hva med ost i Norge:

Kraftkar fra Tingvoll kr 615 (50k/1b)
Fanaost fra Ostegården kr 389 (12k/1b)
Vellagret roquefort kr 580 (300 000 s/2000 b)

Det er en **sammenheng** mellom god eksportpris, status og pris hjemme. Opprinnelsesbetegnelse/-garanti virker.

Pris på spekemat i Paris

JAMBON SEC D'AGNEAU
FENALÅR

FRA NORGE

Le Fenalår est un gigot d'agneau séché de haute qualité, provenant d'agneaux élevés en Norvège qui croissent tout ce que la nature a à leur offrir. Le Fenalår a le goût de l'air frais, des verts pâturages, de l'herbe sauvage, des torrents impétueux, des montagnes sauvages et des fjords profonds.

Ressemble le goût de la Norvège

60G

Produit par
TIND

GØT AUTHENTIQUE DE LA NORVÈGE
DEPUIS TOUJOURS

Le Gøt est une tradition culinaire norvégienne ancestrale. Elle est séchée pendant de longs jours, les agneaux étant laissés à leur libre disposition. Le résultat est un produit authentique. Assurez-vous que le Fenalår est considéré comme une parure en Norvège.

Le Gøt est un produit d'origine norvégienne de haute qualité, provenant d'agneaux élevés en Norvège qui croissent tout ce que la nature a à leur offrir. Le Gøt a le goût de l'air frais, des verts pâturages, de l'herbe sauvage, des torrents impétueux, des montagnes sauvages et des fjords profonds.

AGNEAU NORVÈGE
Produit par
TIND

JAMBON SEC D'AGNEAU
FENALÅR

Le Fenalår est un gigot d'agneau séché de haute qualité, provenant d'agneaux élevés en Norvège qui croissent tout ce que la nature a à leur offrir. Le Fenalår a le goût de l'air frais, des verts pâturages, de l'herbe sauvage, des torrents impétueux, des montagnes sauvages et des fjords profonds.

Ressemble le goût de la Norvège

Produit par
GILDE

JAMBON SEC D'AGNEAU
FENALÅR

FRA NORGE

Le Fenalår est un gigot d'agneau séché de haute qualité, provenant d'agneaux élevés en Norvège qui croissent tout ce que la nature a à leur offrir. Le Fenalår a le goût de l'air frais, des verts pâturages, de l'herbe sauvage, des torrents impétueux, des montagnes sauvages et des fjords profonds.

Ressemble le goût de la Norvège

Produit par
BJORLI

60G

Markedsforhold og handelspolitikk

Markedsforhold nære land

Norske engrospriser på storfé, svin og kylling ligger langt over tilsvarende priser i våre naboland og konklusjonen blir:

- glem eksport basert på norsk storfé, svin og fjærfé

Norske engrospriser på lam har i slutten av 2017 og deler av 2018 vært på linje eller lavere enn i Storbritannia:

- prisforskjellene er ikke store, det går an å se nærmere på lam

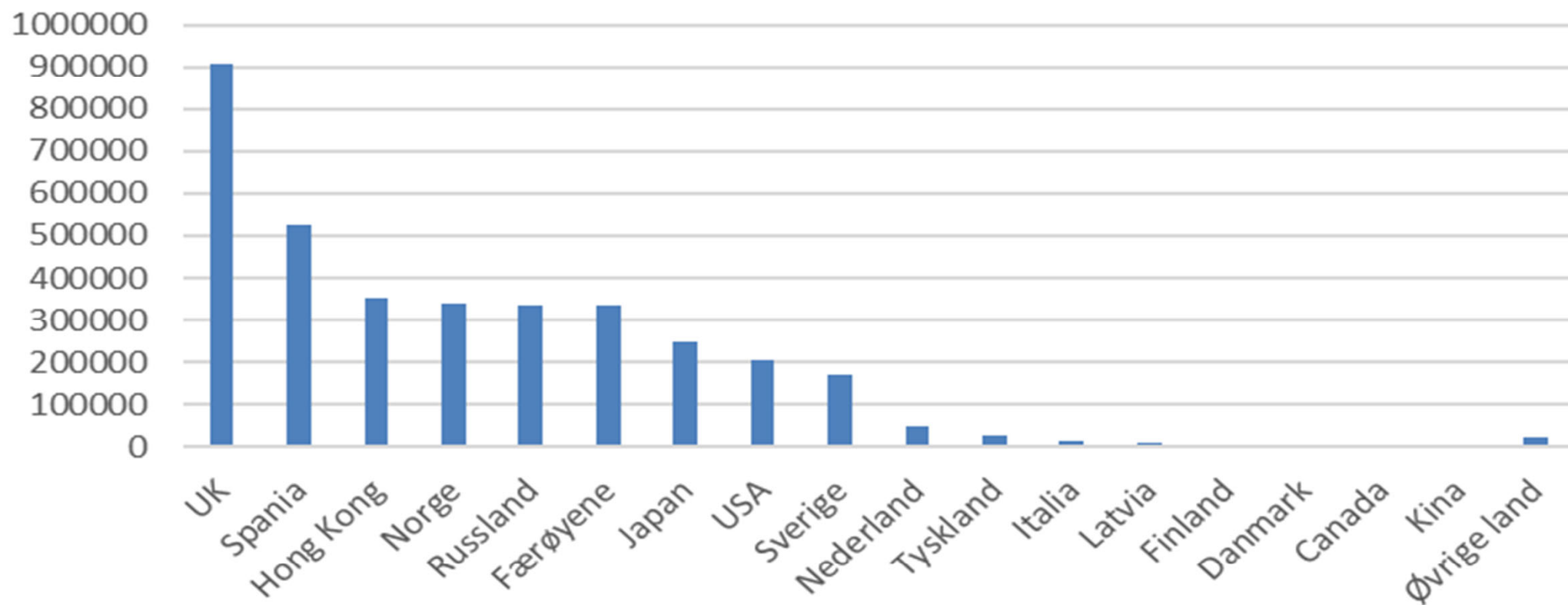
Handelspolitikk (nære land)

WTO, EFTA, EØS (art 19 og protokoll 3)

- Kanskje kan lam være mulig? Men du må ha tollfrikvote!
- Norge har en kvote på lam/sau til EU på 300 tonn og fyller kvoten i 2018 og 2017 (men i 2016 var det nær 0 og underdekning i Norge).
- Norge får ikke *økt* lammekvote i den nye Art 19 avt
- Norge produserer rundt 25000 tonn
- Island produserer 9000, spiser 6000 og eksporterer 3000 tonn
- Island har kvote til Norge på 600 tonn og får utvidet kvoten til EU til 3000 tonn nå.

Islands eksport av sau/lam

sept 17 - august 18 - kg

BREXIT!

Irland?

UK i tollunion?

Art 19?

Nye bilaterale konsesjoner Norge - UK?

PT fullt kaos!

Handelspolitikk

FJERNE LAND ASIA

- FRIHANDELSAVTALER
- OMAN
- KINA ER VANSKELIG MHT TIL VETERINÆRSTATUS (ref Island)

Terje Wester til Landbruk 24, 11.2.19

- Ta sauekjøtt ut av markedsordningen.
- Mye sau på reguleringslager gir høy omsetningsavgift på sau og lam.
- Dersom alle slakteriene må selge sauene selv, er eksport et alternativ som vil brukes i større grad.
- Mulig å eksportere sau under markedsordningene,
- MEN med sau ute av markedsordningen vil det bli et sterkere press på alle aktørene til å selge sauene fersk.
- Sau til pelsdyrfôr er negativt for hele næringen, og ikke bærekraftig.

Forskjellig slags lønnsom eksport; begreper (3.3.)

- Lønnsomhet=pris som dekker kostnader
- Hovedprodukter
- Biprodukter
- Skalerbarhet
- Avfallsprodukter
- Faste og variable kostnader
- Lønnsomt salg kan være dårlig butikk
- Hjemmemarkedet betaler alltid best (med få unntak)
- Bare pelsdyr er genuint rettet mot eksport
- Overskudd/underskudd/stop-and-go/kommersielle relasjoner
- Pris i volummarkeder, merkevaremarkeder, nisjemarkeder
- Beskyttet opprinnelse
- 1000-kronersmarkeder

Tilrådingar

En realistisk eksportstrategi for norsk jordbruk og husdyrhold må byggjes på følgende punkter:

- Glem eksport av svin, storfé, kylling og volumprodukter fra grønt og meieri
- Jobb med lam og utvalgte nisjeprodukter
- Gjør en skikkelig jobb med plussprodukter, herunder sau
- Sats på å videreutvikle pelsdyrnæringa

Ha realistiske ambisjoner

- Pga WTOs utfasing av eksportsubsidier og evt utfasing av pelsdyrnæringa vil eksport fra norsk jordbruk gå ned i mange år framover.
- Lønnsom eksport tar tid å etablere og vil selv med en vellykket satsing bare kunne utgjøre begrensede volumer i forhold til norsk jordbruks totalvolum.
- Hjemmemarkedet er og vil være viktigst, men
 - Eksport kan bidra litt, direkte og indirekte.